

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL SOCIALINĖS PARAMOS IŠMOKŲ ATSKAITOS RODIKLIŲ IR BAZINIO BAUSMIŲ IR
NUOBAUDŲ DYDŽIO NUSTATYMO ĮSTATYMO PAKEITIMŲ ĮSTATYMO PROJEKTO
NR. XIII-3385 (TAP-19-1361; TAIS NR. 19-9601(2))**

2019-08-27 Nr. NV-2464

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Projekto tikslas – pateikti Vyriausybės išvadą Seimo narių I.Šiaulienės, A.Palionio, A.Butkevičiaus ir R.Šalaševičiūtės parengtam Socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymo pakeitimų projektui, kuriuo siūloma didinti valstybės remiamų pajamų dydį (VRP) kasmet po 10 proc., siejant jį su minimalių vartojimo poreikių dydžiu (MVPD) (t.y. nustatant, kad 2020 m. VRP negali sudaryti mažiau nei 60 proc. praėjusių metų MVPD; 2021 m. – mažiau nei 70 proc. MVPD; 2022 m. – mažiau nei 80 proc. MVPD; 2023 m. – mažiau nei 90 proc. MVPD), iki kol 2024 m. jis pasieks praėjusių metų MVPD.

Dabartinė situacija:

- Nuo 2019-01-01 socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių (bazinės socialinės išmokos, šalpos pensijų bazės, tikslinių kompensacijų bazės, VRP) dydžiai yra susieti su kasmet pagal Socialinės paramos išmokų atskaitos rodiklių ir bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio nustatymo įstatymą apskaičiuojamu MVPD (2019 m. MVPD – 251 euras, prognozuojamas 2020 m. – 256 eurai, 2021 m. – 261 euras).
- VRP (tvirtina Vyriausybė) negali sudaryti mažiau nei 50 proc. praėjusių metų MVPD (dabar VRP – 122 eurai, tačiau atsižvelgiant į MVPD prognozuojamą didėjimą, ateinančius 3 metus turės būti didinamas, 2020 m. svarstoma didinti iki 125 eurų).
- VRP yra rodiklis, taikomas vertinant asmens pajamas/turtą, suteikiančius teisę gauti socialinę paramą bei apibrėžiant/apskaičiuojant socialinės paramos dydžius. Nuo VRP priklauso socialinės pašalpos/būsto šildymo išlaidų kompensacijos/vienkartinės įsikūrimo pašalpos prieglobsčio gavėjams/mėnesinės piniginės pašalpos prieglobsčio gavėjams būtiniausiomis reikmėms/pašalpos maistui ir smulkioms išlaidoms Pabėgėlių priėmimo centre gyvenantiems užsieniečiams/mokėjimo už socialines paslaugas dydžiai/teisė į nemokamą mokinių maitinimą ir paramą mokinio reikmenims įsigyti, papildomą išmoką vaikui nepasiturinčioms šeimoms, paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, paramą palaikams parvežti.

Projekto esmė – **iš esmės pritarti Įstatymo projekto tikslui, tačiau siūlyti Seimui jo nesvarstyti dėl šių priežasčių:**

- 1) Didinant VRP: padidėtų asmenims teikiamos socialinės paramos dydis ir ją gaunančių asmenų skaičius – nepadidinus šalpos pensijų dydžio, šių pensijų gavėjai patektų į pinigines socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams sistemą; VRP santykis su MMA (neto) nuo 2021 m. padidėtų maždaug nuo 0,30-0,35 iki 0,40-0,45 ir šis pokytis neigiamai veiktų paskatas dirbti.

Bazinės socialinės išmokos dydis (BSI, dabar – 38 eurai, 2020 m. planuojamas – 39 eurai, 2021 m. gali siekti 40 eurų, 2022 m. – 41 eurą) yra susietas su valstybinio socialinio draudimo sistema – pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokos negali būti mažesnės už 6 BSI (dabar 228 eurai). Dėl MVPD ir su juo susieto BSI didėjimo, minimalus motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokų dydis (bruto) 2020 m. bus 234 eurai, 2021 m. – 240 eurų, 2022 m. – 246 eurai. Pagal Įstatymo projektą, VRP 2020 m. siektų 150 eurų, 2021 m. – 178 eurus, 2022 m. – 208 eurus, o 2023-2024 m. VRP taptų didesnis nei minimalios socialinio draudimo motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros išmokos.

Pagal Šalpos pensijų įstatymą, socialinio draudimo senatvės pensijų gavėjai/socialinio draudimo netekto darbingumo pensijų gavėjai, netekę 60 proc. ir daugiau darbingumo/senatvės pensijos amžių sukakę socialinio draudimo netekto darbingumo pensijų gavėjai, netekę 45-55 proc. nedarbingumo, kurių gaunamų socialinio draudimo pensijų, kompensacijų už ypatingas darbo sąlygas, valstybinių pensijų, užsienio valstybių pensijų suma per mėn. yra mažesnė nei 95 proc. MVPD, turi teisę gauti pensijos

priemokas. 2024 m. VRP susilyginus su MVPD, visų asmeniui mokamų pensijų ir priemokos suma būtų mažesnė už VRP.

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad asmens teisė į socialinę paramą aiškinama atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintus socialinės darnos ir teisingumo imperatyvus, pagal kuriuos įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti tokius socialinės paramos teikimo pagrindus, sąlygas, dydžius, kad būtų sudarytos prielaidos kiekvienam visuomenės nariui pagal išgales stengtis pirmiausia pačiam pasirūpinti savo ir savo šeimos gerove, prisidėti prie visos visuomenės gerovės. Atsižvelgiant į visa tai, darytina išvada, kad Įstatymo projekto nuostatos prieštarauja socialiniam teisingumui ir neigiamai paveiktų darbo paskatas ir socialinės paramos bei socialinio draudimo sistemas.

- 2) Įvertinus Vyriausybės 2019-01-01 pradėtų įgyvendinti struktūrinių reformų, didinančių ekonomikos augimo potencialą ir ilgalaikį valdžios sektoriaus finansų tvarumą, kaštus, Finansų ministerijos atnaujintą ekonominės raidos scenarijų bei Vyriausybės priimtus ir teisės aktais nustatytus įsipareigojimus, pagal Fiskalinės drausmės įstatyme įtvirtintas fiskalinės drausmės taisykles prisiimti papildomų įsipareigojimų, susijusių su Įstatymo projekto įgyvendinimu, 2020 m. nėra finansinių galimybių.

Atsižvelgusi į tai, kad VRP tvirtina Vyriausybė ir į tai, kad VRP ir kitų socialinės paramos išmokų atskaitos rodikliai turi būti didinami kompleksiskai bei įvertinus jų didinimo poveikį socialinės paramos ir socialinio draudimo sistemoms bei finansines galimybes, įgyvendinant Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos, Lietuvos socialdemokratų darbo partijos, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos, partijos „Tvarka ir teisingumas“ 2019-07-05 pasirašytą koalicijos sutartį, Vyriausybė numato tikslinti Vyriausybės programos įgyvendinimo planą – į jį įtraukti konkrečius veiksmus VRP didinti.

Preliminarus papildomų lėšų poreikis Įstatymo projektui įgyvendinti 2020-2022 m. – 202,8 mln. eurų, iš jų 33,5 mln. eurų iš valstybės biudžeto ir 169,3 mln. eurų iš savivaldybių biudžetų (piniginei socialinei paramai teikti, vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją).

Derinimas. Projektas patikslintas pagal Teisingumo ir Finansų ministerijų pastabas, Lietuvos savivaldybių asociacija jam pritarė be pastabų.

Atitiktis Vyriausybės programai – Projektas susijęs su Vyriausybės programoje (117 p.) nustatytais siekiais vykdyti veiksmingą, darnią skurdo įveikimo politiką, paremtą ilgalaikės visų piliečių gerovės užtikrinimu; sistemiškai didinti išlaidas socialinei apsaugai, kartu užtikrinant valstybės finansinį stabilumą; valstybės socialinių įsipareigojimų didinimą sieti su socialinės paramos veiksmingumo didinimu.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos, Lietuvos socialdemokratų darbo partijos, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos, partijos „Tvarka ir teisingumas“ pasirašytoje koalicijos sutartyje (sutarties protokolas) numatyta siekti, kad vidutinis darbo užmokestis 2020 metais būtų 1380 eurų (bruto) bei siekti NPD, VRP dydžio didinimo, jį palaipsniui didinant 2020-2024 m. laikotarpyje tol, kol pasieks MVPD.

Vyriausybės išvada Seimui turėjo būti pateikta iki 2019-07-10.

Dalykinio vertinimo išvada:

- 1) Viena iš Projekte nurodomų priežasčių, dėl ko siūloma Seimui Įstatymo projekto nesvarstyti yra tai, kad 2020 m. nebus finansinių galimybių. Siūlytina Projekte aiškiai nurodyti lėšų poreikį Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti 2020 metams ir vėliau (neaišku ar 2 p. 7 pastraipoje nurodytas lėšų poreikis yra jau priimtam įstatymui, ar Įstatymo projektui įgyvendinti; lėšos nurodomos 2020-2022 m., nors Įstatymo projekto nuostatos yra susiję su 2020-2024 m.).
- 2) Siūlome tikslinti Projekto 1 punkto 5 pastraipą, kurioje pažymima, kad nuo 2020 m. BSI bus 39 eurai – teisės aktai dėl šio dydžio padidinimo nėra priimti, todėl žodis „bus“ yra tikslintinas.
- 3) Svarstyтина atsisakyti Projekto 2 p. 2 pastraipoje numatytos nuorodos į koalicijos sutartį bei nuostatos, kad Vyriausybė numato tikslinti Vyriausybės programos įgyvendinimo planą, – į jį įtraukti konkrečius veiksmus VRP didinti, arba šią nuostatą tikslinti.

Projektą siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pastabas bei pasiūlymus.

tel. 8 706 63853, el.p. daiva.buivydaite@lrv.lt